УДК 796.034-056.26

КЛАСИФІКАЦІЯ ЯК ДЕТЕРМІНУЮЧИЙ ЧИННИК ДОСЯГНЕННЯ ВИСОКОГО СПОРТИВНОГО РЕЗУЛЬТАТУ В ПАРАЛІМПІЙСЬКОМУ ПАУЕРЛІФТИНГУ

Бріскін Ю.А., д.фіз.вих., професор,
Передерій А.В., аспірант, Розторгуй М.С., аспірант

Львівський державний університет фізичної культури

У статті подано результати опитування провідних фахівців з спорту інвалідів щодо проблем параолімпійської класифікації. Аналіз отриманих даних дозволяє стверджувати, що класифікація як детермінуючий чинник досягнення спортивного результату в різних видах спорту потребує вдосконалення, зокрема в пауерліфтингу класифікаційні критерії не відповідають основним принципам паралімпійської класифікації.

Ключові слова: класифікація, спортсмен, паралімпійський спорт, результат, пауерліфтинг.

Брискин Ю.А., Передерий А.В., Розторгуй М.С. КЛАССИФИКАЦИЯ КАК ДЕТЕРМИНИРУЮЩИЙ ФАКТОР ДОСТИЖЕНИЯ ВЫСОКИХ СПОРТИВНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В ПАРАЛИМПИЙСКОМ ПАУЭРЛИФТИНГЕ / Львовский государственный университет физической культуры, Украина.

В статье представлены результаты опроса ведущих специалистов по проблемам паралимпийской классификации в спорте инвалидов. Анализ полученных данных позволяет утверждать, что классификация как детерминирующий фактор достижения спортивного результата в различных видах спорта требуют усовершенствования в частности, критерии классификационной системы в пауэрлифтинге не соответствуют основным принципам паралимпийской классификации.

Ключевые слова: классификация, спортсмен, паралимпийский спорт, результат, пауэрлифтинг.

Briskin Y.A., Perederiy A.V., Roztorgui M.S. THE CLASSIFICATION AS A FACTOR OF DETERMINING OF ACHIEVEMENT SPORT RESULTS IN PARALYMPICS POWERLIFTING / Lviv state university of physical culture, Ukraine.

The paper presents results of a survey of leading experts on disabled sport of the issues concerning of paralympic classification. Analysis of data suggests that classification as a determining factor to achieve sports results in various sports for improvement especially in powerlifting criteria classification system does not meet the basic principles of paralympic classification.

Key words: classification, athletes, paraolympic sports, results, powerlifting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Бурхливий розвиток спорту інвалідів у другій половині XX століття та зростання його соціальної вартості зробили паралімпійські результати надзвичайно важливими. Ці результати обумовлені не лише здібностями спортсмена, не тільки ефективною методикою підготовки, а значною мірою, ступенем збереження рухових можливостей інваліда. Визначення рухових можливостей спортсменів здійснюється в процесі паралімпійської класифікації – процедури, метою якої є формування рівноцінних стартових груп спортсменів для проведення змагань.

Паралімпійська класифікація в своєму розвитку пройшла декілька етапів: етап нозологічної (загальної) класифікації (до 1988 року) з розподілом спортсменів на групи в межах нозології, етап функціональної класифікації, що передбачала визначення рівня збережених рухових можливостей спортсмена і є специфічною для кожного виду спорту (з 1992 року до цього часу) та етап коефіцієнтно-гандикапної класифікації, що передбачає надання спортсменам з важчими ураженнями певного гандикапу (фори), зокрема в біатлоні та лижних перегонах (з 2002 року).

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Класифікація покликана забезпечити спортсменам рівні можливості у досягненні спортивного результату, проте аналіз класифікацій в окремих видах спорту зокрема, в пауерліфтингу, свідчить про порушення цього принципу.

Згідно з Класифікаційним кодексом Міжнародного Паралімпійського комітету класифікаційні вимоги є правилами змагань і потребують суворого дотримання [1]. Класифікація забезпечує проведення змагань та гарантує конкурентоспроможність спортсмена в його стартовій групі, тому вона є своєрідною гарантією проведення чесних справедливих змагань у Паралімпійському спорті. У науково-методичній літературі вказується, що основними завданнями класифікації є визначення відповідності збережених

рухових можливостей спортсмена мінімальним критеріям допуску до змагань та розподіл спортсменів на стартові групи для участі в змаганнях. Класифікаційні критерії мають надзвичайно великий вплив на досягнення спортивного результату в Паралімпійському спорті [2]. На сьогодні проблема класифікації залишається однією з найбільш важливих для спортсменів-інвалідів.

Процедура класифікації у паралімпійському пауерліфтингу включає процедуру допуску та процедуру розподілу на стартові групи. У свою чергу, процедура допуску до змагань передбачає визначення відповідності збережених рухових можливостей спортсменів так званим "мінімальним критеріям допуску" [5]. При цьому, оцінка збережених рухових можливостей не враховується в подальшому розподілі пауерліфтерів-паралімпійців на стартові групи, що відбувається виключно на основі приналежності до вагової категорії. Такий підхід не дозволяє спортсменам повною мірою реалізувати збережені рухові можливості і не забезпечує рівні умови для досягнення спортивного результату [2]. Отже, спостерігається суттєва недосконалість класифікації.

Тому **метою** нашого дослідження є обґрунтування необхідності вдосконалення класифікації як детермінуючого чинника досягнення спортивного результату в паралімпійському пауерліфтингу.

Для досягнення поставленої мети були використані такі методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури та всесвітньої інформаційної мережі Інтернет; соціологічні методи (анкетування); методи математичної статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для підтвердження гіпотези про недосконалість класифікації в паралімпійському пауерліфтингу та визначення можливих напрямів її вдосконалення нами було проведено опитування (анкетування) провідних фахівців з паралімпійських видів спорту та кваліфікованих спортсменів.

До дослідження було залучено 80 респондентів, серед них 2 заслужені тренери України, 5 тренерів вищої категорії, 1 тренер І категорії, 4 тренери ІІ категорії та 2 лікаря команд збірної області з легкої атлетики та пауерліфтингу. Переважна більшість опитаних фахівців працюють зі спортсменами - паралімпійцями понад 6 років (64,3%). Серед респондентів було 66 спортсменів: 2 заслужені майстри спорту та 8 майстрів спорту міжнародного класу, 15 майстрів спорту та 6 кандидатів у майстри спорту, 4 спортсмени І - го дорослого розряду, 12 спортсменів ІІ – го розряду та 19 спортсменів ІІІ – го розряду. В опитуванні взяли участь 22 спортсмени з наслідками церебрального паралічу (33,3%), 19,7% спортсменів з наслідками травм та захворювань спинного мозку та наслідками поліомієліту, 10 спортсменів з ампутаціями (15,2%) та 21 спортсмен з іншими пошкодженнями опорно-рухового апарату (31,8%).

Анкета складалась з 10 питань, 9 з яких були присвячені проблемі класифікації в Паралімпійському спорті. Для підвищення достовірності отриманих даних необхідно було з’ясувати обізнаність респондентів щодо проблеми опитування, тому 3-тє запитання стосувались визначення поняття та критеріїв класифікації в Паралімпійському спорті. Одним з основних завдань нашого дослідження є визначити відповідність критеріїв класифікації у паралімпійському пауерліфтингу основним принципам класифікації в Паралімпійському спорті. Анкета включала 4 питання щодо об’єктивності класифікації у паралімпйському пауерліфтингу відповідно. Також респондентам було запропоновано визначити можливі напрями вдосконалення класифікації у паралімпійському пауерліфтингу.

Аналіз відповідей респондентів на запитання щодо трактування поняття «паралімпійська класифікація» як процедури оцінювання функціональних можливостей для розподілу спортсменів на стартові групи свідчить про високий рівень узгодженості їхніх думок. 97,5% фахівців погоджуються з визначенням класифікації як процедури оцінювання функціональних можливостей для розподілу спортсменів на стартові групи. При цьому, лише 2,5% респондентів вважають, що поняття класифікація повинно мати інше трактування.

Значна кількість опитаних фахівців (86,25%), підтверджують наявність різноманітних проблем, що стосуються класифікації. Однією з яких є суб’єктивність класифікації, що характерна для всіх нозологій, але найгостріше вона проявляється при класифікації спортсменів з пошкодженням опорно-рухового апарату [3]. 57 респондентів (71,25%) стверджують, що зустрічалися з проблемою «суб’єктивності класифікації» у своїй професійній діяльності.

За рівнем суб’єктивізму при оцінюванні збережених рухових можливостей в різних видах спорту паралімпійської програми опитані фахівці на перше місце поставили пауерліфтинг (47,4%) та легку атлетику (24,1%). На думку фахівців, проблема суб’єктивності класифікації проявляється також в плаванні (9,5%), настільному тенісі (5,2%), велоспорті (2,6%), футболі (2,6%), стрільбі з лука (1,7%), бочі (1,7%), баскетболі на візках (1,7%), фехтуванні на візках (1,7%), регбі на візках (0,9%) та танцях на візках (0,9%).

Думка фахівців щодо необхідності вдосконалості класифікаційних систем в пауерліфтингу та легкій атлетиці збігається з подіями в Паралімпійському спорті. Процес модернізації класифікаційної системи в

легкій атлетиці розпочався у 2006 році, коли було введено системи гандикапів для різних дисциплін. Коефіцієнт гандикапу розраховується на основі проходження тестів, вибір яких залежить від нозологічної приналежності спортсменів [8]. Наприклад, у стрибках результат спортсмена визначається відношенням результату (м) до коефіцієнта (гандикапу). Якщо спортсменка класу 42 показала результат 5.65 м у стрибку в довжину, її результат буде визначений як відношення 5.65 до 0.005843 і дорівнює 966 балів [7]. Оскільки легка атлетика охоплює велику кількість спортивних дисциплін, класи та стартові групи формуються залежно від специфіки дисципліни.

При оцінюванні об'єктивності класифікації у паралімпійському пауерліфтингу, що відбувається на основі приналежності до вагової категорії 68,75% опитуваних фахівців вважають її суб'єктивною.

На думку 69 респондентів (86,25%), існуюча класифікація в паралімпійському пауерліфтингу не забезпечує повною мірою рівних можливостей для досягнення результату всім спортсменам, незалежно від патології і вади. Незважаючи на високу узгодженість відповідей респондентів на це запитання, 11 опитаних вважають існуючу класифікаційну систему в пауерліфтингу об'єктивною.

Аналіз відповідей респондентів на запитання щодо необхідності вдосконалення критеріїв класифікації свідчить про високий рівень узгодженості їхніх думок. На думку 80% опитаних (64 особи), існуюча класифікаційна система в паралімпійському пауерліфтингу потребує вдосконалення. При цьому, спортсмени, на думку яких класифікація не потребує корекції (20%), за нозологічною приналежністю є спортсменами "з іншими пошкодженнями опорно-рухового апарату" (карлики) та спортсменами "з наслідками травм і захворювань спинного мозку та наслідками поліомієліту". Якщо звернути увагу на відповіді респондентів різних нозологічних груп, цікавість викликає те, що 100% спортсменів з наслідками церебрального паралічу вважають, що існуюча класифікація не забезпечує однакові можливості для досягнення високого результату всім спортсменам незалежно від патології та потребує вдосконалення.

Ймовірно це зумовлено тим, що за існуючої класифікаційної системи, спортсмени вище зазначених нозологічних груп мають вищі шанси на досягнення високого спортивного результату. При цьому, спортсмени з церебральним паралічем не можуть скласти гідної конкуренції спортсменам інших нозологічних груп. Спортсмени з наслідками церебрального паралічу відрізняються значним порушенням рухових функцій і значно зниженими можливостями статичної рівноваги у різноманітних положеннях. Через це навіть простий за технічною структурою рух для спортсменів з церебральним паралічем викликає значні труднощі при виконанні.

При оцінюванні напрямів вдосконалення класифікаційної системи в паралімпійському пауерліфтингу спостерігається низька узгодженість відповідей серед респондентів. Так 57,5% фахівців вважають найкращим напрямом вдосконалення класифікаційної системи в паралімпійському пауерліфтингу розподіл на стартові групи з комплексним урахуванням нозології і функціональних можливостей спортсменів.

Таким чином, на підставі аналізу опитування фахівців можна окреслити проблему невідповідності вимог до сучасної класифікації у Паралімпійському спорті взагалі та процедури її проведення в паралімпійському пауерліфтингу зокрема.

ВИСНОВОК

Аналіз опитування фахівців з Паралімпійського спорту дозволяє стверджувати, що класифікаційні системи в різних видах спорту потребують вдосконалення. 71,25% респондентів у своїй професійній діяльності зустрічались з проблемою «суб'єктивності класифікації» в Паралімпійському спорті. Згідно отриманих даних, найбільш гостро дана проблема проявляється в пауерліфтингу та легкій атлетиці. Класифікаційна система в паралімпійському пауерліфтингу, на думку фахівців, не забезпечує спортсменам рівні можливості для досягнення спортивного результату і потребує вдосконалення. Одним з найбільш раціональних шляхів вдосконалення класифікаційної системи у паралімпійському пауерліфтинг є розподіл на стартові групи з комплексним урахуванням нозології і функціональних можливостей спортсменів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою класифікаційної системи для паралімпійського пауерліфтингу на основі врахування збережених рухових можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю. А. Бріскін. – К. : Олімпійська література, 2006. – 263 с.
2. Бріскін Ю.А. Паралімпійська класифікація як лімітуючий фактор досягнення спортивного результату (на прикладі легкої атлетики) / Бріскін Ю. А., Передерій А. В., Блінова С. В.//

Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. - Х., 2004. – №. 13. – С.11-20.

3. Брискин Ю.А. Адаптивный спорт [Текст] / Ю. А. Брискин, С. П. Евсеев, А. В. Передерий. – М.: Советский спорт, 2010. – 316 с.

4. Евсеев С. П. Подходы к определению процентов гандикапа в адаптивном спорте / Евсеев С. П. // Адаптивная физическая культура: ежекв. журнал. – СПб. : Санкт-Петербургский научно-исследовательский институт физической культуры, 2008. - № 2. – С. 31-34.

5. Розторгуй М. Алгоритм системи класифікації у паралімпійському пауерліфтинг / Марія Розторгуй, Аліна Передерій // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2009. – Вип. 13, т. 1. – С. 263-267.

6. DePauw K. P. Disability and sport / Karen P. Depauw, Susan J. Gavron. - Champaing, Il. : Human Kinetics, 1995. - 408 p.

7. Field Event Points Tables for Men and Women [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.paralymp.ru/athletics/points%20scores%20final.doc.

8. IPC athletics classification handbook [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.paralympic.org/release/Summer_Sports/Athletics/Rules/IPC_Athletics_Classification_Handbook_2006.pdf.

УДК 615.85:616.8-008.6

ВПЛИВ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ВЕГЕТАТИВНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ ХВОРИХ НА НЕЙРОЦИРКУЛЯТОРНУ ДИСТОНІЮ

Варвінський В.Б., ст. викладач, Варвінська Н.А., к.мед.н., доцент,
Губенко Т.В., к.мед.н., доцент

Запорізький національний університет

У роботі доведено, що запропоновані нами реабілітаційні заходи, у тому числі нетрадиційні, мали позитивний вплив на функціональний стан вегетативної нервової системи хворих на нейроциркуляторну дистонію і можуть бути використані в практичній роботі фахівця реабілітолога.

Ключові слова: нейроциркуляторна дистонія, фізична реабілітація, вегетативна нервова система, лікувальна фізкультура, музикотерапія.

Варвинский В.Б., Варвинская Н.А., Губенко Т.В. ВЛИЯНИЕ СРЕДСТВ ФИЗИЧЕСКОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ НА ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ ВЕГЕТАТИВНОЙ НЕРВНОЙ СИСТЕМЫ БОЛЬНЫХ НЕЙРОЦИРКУЛЯТОРНОЙ ДИСТОНИЕЙ / Запорожский национальный университет, Украина.

В работе доказано, что предложеные нами реабилитационные мероприятия, в том числе нетрадиционные, имели позитивное влияние на функциональное состояние вегетативной нервной системы больных нейроциркуляторной дистонией и могут быть использованы в практической работе специалиста реабілітолога.

Ключевые слова: нейроциркуляторная дистония, физическая реабилитация, вегетативная нервная система, лечебная физкультура, музикотерапия.

Varvinskiy V.B., Varvinskaya N.A., Gubenko T.V. INFLUENCE OF FACILITIES OF PHYSICAL REHABILITATION ON FUNCTIONAL BEING OF VEGETATIVE NERVOUS SYSTEM OF PATIENTS WITH NEYROTSIRKULYATORNOY DISTONIEY / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

It is proved in work, that predlogenie by us rehabilitation measures, including untraditional, had a positive influence on the functional being of the vegetative nervous system of patients with neyro-tsirkulyatornoy distoniey and can be used in practical work of specialist of reabilitologa.

Key words: neyrotsirkulyatornaya distoniya, physical rehabilitation, vegetative nervous system, medical physical education, muzikoterapiya.